

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

ZAROTE IN ATENTATI NA TITA

V omenjeni knjigi, ki je izšla leta 2004 pri založbi Grafis Trade v Grosuplju (in je nekaj časa veljala za najbolj prodajano knjigo pri Mladinski založbi), sem opisal 18 zarot in 70 atentatov na Tita.

V nadaljevanju objavljam nekaj specifičnih zarot iz navedenega seznama.

1. Politično-policijska zarota (pregon, proces in obsodba) proti Josipu Brozu, članu KPJ, »Bombaški proces« – november 1928
2. Stalinistična zarota proti Josipu Brozu - Valterju, kandidatu za generalnega sekretarja CK KPJ – junij 1938
3. Notranja partijska zarota proti Josipu Brozu – Titu, generalnemu sekretarju CK KPJ – maj 1941
4. Partijsko-etnična zarota – januar 1942
5. Slovenska zarota proti Titu in Arsu Jovanoviću, načelniku VŠ NOVJ – november 1942/marec 1943
6. Mednarodna zarota molka o NOB Jugoslavije in maršalu Titu – 1941/1944
7. Stalinova informbirojevska zarota proti Titu in Jugoslaviji – marec 1948
8. Vojaške, vojaško-varnostne in generalske zarote – 1945 do 1979
9. Zarota Milovana Djilasa proti Titu in ZKJ – oktober 1954
10. Zarota glavnega pribočnika generala Žeželja in njegova odstavitev – oktober 1961
11. Kardeljeva kominternovska zarota za nasledstvo – marec 1962
12. Kominternovsko-brionska zarota proti Rankoviću in Titu – julij 1966
13. Republiške in pokrajinske zarote proti Jugoslaviji in Titu – 1966/1968 in 1972/1974
14. Albanska in kosovsko-metohijska zarota – oktober 1968
15. Slovenska in Kavčičeva zarota, »Cestna afera« – julij 1969
16. Zarotniška »Hrvaška pomlad« proti Titu in Jugoslaviji – maj 1971
17. Srbska anarholiberalistična zarota proti Titu in Jugoslaviji – oktober 1972
18. Zarota Jovanke Broz proti Jugoslaviji – junij 1975/1980

NOTRANJA PARTIJSKA ZAROTA PROTI JOSIPU BROZU - TITU, GENERALNEMU SEKRETARJU CK KPJ – MAJ 1941

Posamezni agenti sovjetske obveščevalne službe iz Jugoslavije so proti Titu že zgodaj sovražno nastopali. Tako je že 1938 v Parizu Ivan Srebrenjak - Antonov, novi vodja sovjetske vojaške obveščevalne službe za Balkan, lažno obtožil Tita za nemškega vohuna, kar so Sovjeti s pridom ponavljali leta 1948 v času informbirojevske kampanje. Aprila 1941 pa je Mustafa Golubić, vodja tretje sekcije (kontrolne, likvidatorske) sovjetske Nkvd,

menda govoril prijatelju Niku Miličeviću v Beogradu, da »Tito ne bo dolgo na čelu KPJ«. Izjava Mustafa Golubića je bila zelo resna, seveda če bi bila povsem verodostojna.

Kdo je bil Mustafa Golubić? Rojen je bil 1891 v Stolcu v Hercegovini, kot srednješolec pa je po aneksiji BiH 1908 emigriral v Srbijo. Končal je gimnazijo in se vpisal na tehniško fakulteto v Beogradu. Idejno je pripadal organizaciji »Mlada Bosna«, sodeloval pa je z Bogdanom Žerajićem, Vladimirjem Čačinovićem, Danilom Ilićem in drugimi.

Kot komit (četnik) se je boril proti Turkom, v obeh balkanskih in prvi svetovni vojni se je boril v vrstah srbske vojske. Srbska vlada ga je poslala v Rusijo, od koder je pripeljal okrog 3.000 prostovoljcev, bivših avstro-ogrskih vojakov, ki so se predali Rusom.

Golubić je bil zelo tesno povezan s polkovnikom Dragutinom Dimitrijevićem - Apisom, šefom srbske vojaške obveščevalne službe. V obdobju premirja, 1913–1914, je v Toulussu študiral pravo. Sodeloval je tudi v pripravah atentata na avstro-ogrškega nadvojvodo Franca Ferdinanda v Sarajevu 1914.

Sodeloval je tudi pri umiku srbske vojske preko Albanije na otok Krf. Od tod ga je Apis poslal na šolanje v Francijo, dejansko pa je pripravljaval atentat na nemškega cesarja Viljema. Zaradi suma sodelovanja v atentatu na regenta Aleksandra, je bil aretiran in poslan v Solun. Potem je do konca vojne živel v Franciji. Ko se je vrnil v Srbijo, je bil interniran. Zato je emigriral na Dunaj. Tu je postal član KPJ, med 1925–1926 pa je sodeloval pri snovanju glasila »Srp in kladivo«. Kot delegat je tudi sodeloval na drugem kongresu KPJ, 1926. Naslednje leto je odšel v ZSSR. Vstopil je v Rdečo armado in bil dodeljen v obveščevalno službo. Obenem je bil delegat kominterne za balkanske partije s širokimi pooblastili: lahko je zamenjal generalnega sekretarja partije, razpustil CK in celo nacionalno komunistično partijo. Iz Prage oziroma Dunaja je ilegalno deloval po t.i. »četrti liniji« proti Jugoslaviji. Njegova kurirka je bila Ljubica Djurdjević - Popović, ki je imela naslednje »nižje« zveze: Vuk Dragović, novinar Politike, Krista Djordjević, žena prof. dr. Djurica Djordjevića in Stevan Hristić, dirigent opere v Beogradu..

Eden od glavnih Titovih punktov v Zagrebu je bil dr. Srečko Šilović, sicer vodja hrvaške masonske lože, katere člani so bili ugledni hrvaški politiki in intelektualci, med njimi tudi Slavko Kvaternik, dr. Mile Budak, dr. Ivan Šubašić, Miroslav Krleža, dr. Grga Novak in drugi. Ko je Ranković v obdobju 1952–1964 zbiral materiale o jugoslovanskih masonih, je Sdv zbrala okrog tri tisoč strani dokumentov, v katerih se je pogosto omenjalo tudi Titovo ime. Zato je Tito tudi razložil Rankoviću, da sicer osebno ni bil nikoli član masonske lože, vendar pa je hrvaške masone izkoristil za zbiranje nujno potrebnih informacij.

Tako je ravno preko dr. Srečka Šilovića v začetku 1941 zvedel dve pomembni novici. Prva se je nanašala na kontakte nekega zelo visokega funkcionarja iz CK KPH (očitno je šlo za Andrija Hebranga), ki se je pogovarjal z dr. Miletom Budakom o formiranju KP NDH in njeni ločitvi od KPJ. Zato je Tito v Proleterju takoj zatem napisal članek z naslovom Zakaj smo še vedno pod KPJ? Nekateri so ga razumeli, mnogi pa ne.

In druga informacija? Aprila 1941 je Tito prav od dr. Srečka Šilovića zvedel, da mu strežejo po življenju ne samo ustaši, temveč tudi nekateri člani CK KPH. Enako je zvedel tudi od Mustafa Golubića, ki je ravno takrat prišel v Zagreb. Zato je Tito takoj zatem sklical t. i. »majsko« posvetovanje politbiroja in CK KPJ, na katerem so sprejeli načrt

odpora proti okupatorju. Ta načrt pa je miniral prav Andrija Hebrang, govoreč, da je še potrebno počakati z odporom glede na sporazum Hitler – Stalin. Ko je nekaj dni po tem posvetovanju Tito obiskal dr. Srečka Šilovića, mu je ta povedal, da se mu je dr. Mile Budak pohvalil, da bodo ustaši kmalu imele v svojih rokah glavnega šefa KPJ, pri tem pa bodo največ pomagali njegovi bližnji sodelavci. Zato je Tito že 8. maja 1941, z dokumenti, ki mu jih je priskrbel dr. Srečko Šilović, zapustil Zagreb in odšel v Beograd. Prav v Srbiji, kjer so Nemci izvajali največje represalije, bi moral organizirati odpor proti okupatorju. V Beogradu se je Tito nastanil pri Ribnikarjevih (Slovenci, po rodu iz Golnika pri Kranju), ki so bili prav tako masoni. Tako je propadel načrt Andrija Hebranga, takratnega sekretarja CK KPH, seveda tudi vnetega sodelavca sovjetske obveščevalne službe, da bi skupaj z ustaškimi oblastniki, dr. Budakom, dr. Lorkovićem in drugimi, ustanovili CK KP NDH, kar pa je Tito odločno odklanjal. Zato bi celoten projekt izpeljali po Titovi fizični likvidaciji.

Nemška in ustaška policija sta začeli maja 1941 takoj iskati Tita. Organizirali so pravi policijski lov. Vsi policisti so imeli pri sebi Titovo sliko iz Lepoglave. Tito se je prevažal po Zagrebu in okolici z lepim in dragim športnim avtomobilom. Noben policist ni pomislil, da se v takšnem avtomobilu prevažata generalni sekretar KPJ, pa so ga celo vljudno pozdravljali. Ko pa je ustaška policija prepovedala vožnjo z zasebnimi avtomobili, so Titov avto enostavno zazidali v garaži. Eden od delavcev je to prijavil ustaški policiji, ki je v neposredni bližini hiše in garaže postavila zasedo. To je takoj opazil Titov brat Slavko, pa je poslal svojega sina Branka, naj v mestu najde »strica Jožeta« in ga opozori na policijsko zasedo. Tako se je tudi zgodilo. Tito je odšel v drugo partijsko stanovanje, pa so zanj in njegovo »soprogo«, Davorjanko Paunović - Zdenko, pripravili dokumente za potovanje v Beograd. Tako se je Tito izmuznil zagrebški policiji. Seveda so Nemci takoj alarmirali gestapo v Beogradu, le-ta pa beograjsko kvislinško policijo.

Kmalu za Titom je prišel v Beograd tudi Mustafa Golubić. Vsekakor se je hotel sestati s Titom. O prihodu Golubića je bil obveščen šef gestapa v Beogradu, pa je bil takoj aretiran in po nečloveškem mučenju tudi likvidiran. Baje naj bi šlo za naknadno »znotrajpartijsko«, Titovo, maščevanje!?

Seveda obstaja tudi druga verzija. Omenil sem že, da je Mustafa Golubić po nalogu Nkvd izvrševal zlasti »specialne naloge« (likvidacije), po nekaterih virih pa naj bi 1941 v Beogradu načrtoval tudi atentat na Tita. Osebnost v to dvomim pa si velja ogledati поблиže njegovo življenjsko pot. Mustafa Golubić je bil v gestapovskem zaporu tako mučen in zmrcvarjen, da ni mogel hoditi. Nemški gestapo in srbska policija sta dobro vedela koga imata v rokah. Toda Golubić je molčal! Zato so ga pred izkopani grob prinesli zvezanega na stol in ustrelili 26. junija 1941. Tako je tragično končal svoje življenje nacionalni revolucionar, komit in četnik, soudeleženec sarajevskega atentata, »črnorokec in obsojenec na solunskem procesu, mason, agent Gpu in Nkvd, komunist, sovjetski obveščevalec, agent kominterne in Stalinov osebni prijatelj.

Ko je bil 1919 izgnan iz kraljevine Jugoslavije na Dunaj, je 1922 postal član KPJ. Leta 1924 se je udeležil 3. kongresa KPJ kot študentski predstavnik. Predlagal je ustanovitev partijskega glasila »Srp in kladivo«. Pisal je pod psevdonimom »Omega«. Napisal je tudi brošuro »Lenin o vojaškem vprašanju«, ki jo je posvetil nekemu tovarišu Stanku, vojaškemu inštruktorju KPJ. Anarhistično razpoložen je imel idejo, da se bo jugoslovansko vprašanje uredilo le po atentatu na kralja Aleksandra Karađorđevića. Golubić je že tedaj

začel sodelovati s predstavnikom sovjetskega Gpu na Dunaju, dr. Isajem Goldsteinom - Čerskim, pa tudi s predstavnikoma kominterne – »Doktorjem« »Vazduhom«. Šlo je za »specialne« naloge ali misije. Najprej je Bata, član Golubičeve skupine, likvidiral nekega generala Gpu na Dunaju, potem so prišli na vrsto še drugi. Postal je strah in trepet za partijske provokatorje, izdajalce in odpadnike. Leta 1927 je prvič potoval v Moskvo, kasneje pa je zahajal v Moskvo po uspešno opravljenih akcijah po Evropi. Verjetno je sodeloval tudi z generalom Berzinom, vodjo IV. uprave Rdeče armade. Obšel je cel svet, vse kontinente. Njegov najboljši »revolveraš« je bil Pavle Bastajić, ki je brez besed opravil vsako nalogo! Za Gpu je delal od 1922 do 1936.

Golubičev tekmeč je bil Ivan Kralj iz Sarajeva, ki je postal celo general Nkvd. V Parizu naj bi likvidiral Bastajića, vendar je ta »izginil« v Švico. Potem se je Bastajić vrnil v rodni kraj, nazadnje pa so ga ustaši ubili na poti v Jasenovac. Kralja je že prej likvidiral Berija, ki je predhodno ubil tudi svojega šefa Ježova. Likvidiran pa je bil tudi Berija, po izjavi sina, tudi Titova zaupna zveza!

Z Dunaja je bil Golubić »premeščen« v berlinski center Gpu, Nkvd in kominterne. Njegov največji uspeh je bila ugrabitev belogardejskega generala Kutjepeva 1930 v Parizu, ki so ga poslali direktno v Moskvo. Sodelavca v tej akciji sta bila tudi Ivan Srebrenjak in njegova soproga Frančka Klinčeva, Slovenka – pozneje sta se oba znašla v Zagrebu na čelu sovjetskega centra vojaške obveščevalne službe!

Golubić je že 1932 v Moskvi neposredno obtožil Milana Gorkića, takratnega političnega sekretarja CK KPJ, in predlagal njegovo likvidacijo. Leta 1937 je bil Gorkić zares obtožen kot agent IS in tudi likvidiran!

Golubić je imel zvezo z Dragišo Vasićem, poznejšim delegatom pri generalu Draži Mihailoviću. Zvezo je vzdrževal preko književnika Bora Prodanovića. Leta 1933 je z Rodoljubom Čolakovićem obiskal Stalinovo ženo Alujevno, nakar se je prijateljsko pozdravil tudi s Stalinom.

Najbolj skrivnostna je vsekakor likvidacija Lava Trockega v Mehiki. Golubić je bival v ZDA in v Mehiki. Frida Kalo, žena slavnega mehiškega slikarja in člana KP Mehike, Diega Rivera, je Golubiću povedala, kje biva Trocki. Vendar je razširjena domneva, da je Golubić zavrnil to umazano nalogo. Sredi leta 1940 so Trockega našli umorjenega – morilec mu je s krampom (ali sekiro) razbil glavo!

Mustafa Golubić je kmalu zatem prišel v Beograd. Dragiša Vasić mu je našel stanovanje pri Milanu Kamariću, v ulici Mateja Prote 5. Predstavil se je kot Gojko Tamindžić, ključavničar, živčno bolan, ki je prišel na zdravljenje v Beograd. Obiskovala sta ga samo advokat dr. Dragiša Vasić in Vlado Tucović, pa tudi spremljevalec Čedo Popović, »sin Bata«. Pri Kamarićevih je ostal do februarja 1941, nakar se je preselil k Tihomirju Višnjevcu na Zvezdaro. Tu se je prijavil kot Luka Samardžić ali Djerić, učitelj iz Hercegovine. Partijska voditeljica v Beogradu, Ranković in Djilas, sta kmalu zvedela za sumljivega človeka, ki je okrog sebe zbiral bivše komuniste. Nameravali so ga celo likvidirati. Ko je Tito videl njegovo sliko, je ukazal, naj ga pustijo na miru, ker ga on pozna. Kopinić pa je pozneje pripovedoval, da Golubića sicer osebno ni poznal, le da mu je Tito povedal, da je bil polkovnik Rdeče armade in vojaški obveščevalec s posebnimi nalogami. Bil naj bi v Beogradu zaradi naloge »bratske republike«. Kopinić ni vedel prav

nič o domnevnem sporu med Titom in Golubićem, razen da je verjetno Srebrenjak o enem in drugem poročal v Moskvo. Takšna so bila pač pravila kominternovske agenture.

Za Golubića, klicali so ga »Stari«, je v Beogradu delalo precej ljudi, med njimi tudi Mate Vidaković, ki je organiziral diverzantsko skupino in obveščevalni center v Beogradu. Po nekaterih podatkih je Golubić imel glavno vlogo pri organizaciji vojaškega puča 27. marca 1941, saj naj bi bil general Dušan Simović njegov prijatelj. Golubić naj bi angažiral za sovjetsko službo tudi generala Pera Živkovića. V času nemškega napada je bil Golubić v Beogradu.

Dne 7. junija 1941 so Nemci, pravzaprav neka skupina folksdojčerjev, aretirali Golubića na stanovanju pri družini Višnjevac. Vsi indici govorijo, da so Nemci dejansko iskali Višnjevčevu ženo, ki je bila članica KPJ. Nemci so mislili, da so ujeli nekega tihotapca potnih listov, šele kasneje naj bi jim sam Golubić povedal, da je predstavnik kominterne v Beogradu. Zloglasni Dragi Jovanović je kasneje govoril, da so gestapovci ubili Golubića kot malega tihotapca, on pa ga je od 1924 leta iskal kot najbolj nevarnega komunističnega voditelja Jugoslavije!

Mitar Despotović, sovjetski agent in general JLA, pozneje informbirojevec, je že takoj julija 1941 po tajnem kanalu v Romuniji obvestil Moskvo, da je vodstvo KPJ samo izdalo Golubića v strahu za svoje pozicije v borbi proti nemškemu okupatorju, kar je bila očitno nesmiselna obtožba! Tito je kasneje ocenil, da je Mustafa Golubić storil velike usluge Jugoslaviji, pa so mu celo postavili spomenik v rojstnem mestu, Stolcu v Hercegovini.

Sovjeti so v arhivu gestapa na Dunaju našli Golubićev dosje in ga dobro prečesali. Vrnili so ga Udbi. Ugotovljeno je bilo, da ni nikogar izdal!

Potrebno je vedeti, da sovjetski interesi po aprilskem napadu na Jugoslavijo niso bili identični s cilji KPJ, ki se je pripravljala na ljudski odpor in partizansko bojevanje. Sovjeti so celo prekinili odnose z jugoslovansko vlado, ki si je poiskala britansko zavetje. Šele po nemškem napadu na ZSSS je sovjetsko-kominternovska agentura dobila nalogo, da formira številne diverzantske skupine, ki bodo ovirale nemške transporte proti Sovjetski zvezi.

Kar zadeva sovjetske obveščevalne centre v Jugoslaviji, je treba dodati, da beograjski center »Pavlodar«, ki naj bi ga vodil urednik predvojnega vladnega časopisa »Vreme«, Miloš Brašić - Džin, ki je od 1932 delal za Gpu, ni začel delovati samo zaradi tega, ker je Brašić predal radijsko postajo VŠ NOV. V Zagrebu je začel delovati center sovjetske vojaške obveščevalne službe, ki ga je vodil Ivan Srebrenjak - Antonov, vendar je zaradi nepazljivosti kmalu »padel«. Tako je v Zagrebu deloval samo Kopiničev center »Vazduh«, ki je imel dobre zveze s Titom, pa tudi Tito je vzdrževal stalno zvezo z Moskvo. Zvezo s kominterno sta vzdrževala tudi Edvard Kardelj in Lovro Kuhar – Prežihov Voranc.

Opisal sem le tri glavne zarote v obdobju Titovega ilegalnega delovanja od 1928 do 1941. Dejstvo je, da je bil v tem obdobju praktično neprestano pod policijsko kontrolo, pritiski in preganjanjem. No, najhujše, kar se je lahko zgodilo vodilnemu članu oziroma kandidatu za generalnega sekretarja CK KPJ, pa je tragična praksa stalinističnih čistk, ko so zaradi nezaupanja in nespoštovanja komunistične morale praktično likvidirali ljudi že zaradi navadnega sumničenja ali zavisti. Pravijo, da kdor je preživel stalinistične čistke, je bilo

podobno, kakor da se je vrnil iz Dantejevega *Pekla* muk in trpljenja. Seveda je Tito preživel tudi mnoge večje ali manjše frakcijske spore in spopade znotraj same KPJ.